

ความหมายของจริยธรรม

จริยธรรมเป็นสิ่งจำเป็นในสังคม จริยธรรมที่มีในบุคคลจะเป็นเครื่องช่วยให้เกิดความสงบสุขได้ในสังคม ในทัศนะของบุคคลทั่วไปเมื่อมีผู้ถามว่า บุคคลที่มีจริยธรรมนั้นคือบุคคลเช่นไร คำตอบที่ได้ส่วนใหญ่ที่ี่จะคล้าย ๆ กันคือ ผู้ที่มีความประพฤติดีงาม ผู้ที่มีศีลธรรมผู้ประพฤติทั้งกาย วาจา ใจ ได้มีผู้เคย สอบถามนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัยกับลักษณะที่เรียกว่ามีจริยธรรมดี ประมาณ ๕๐ คน คำตอบที่ได้มามีลักษณะคล้าย ๆ กันคือ

ผู้มีจริยธรรมดีเป็นผู้ที่เคารพในกฎระเบียบ ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบของศีลธรรมอย่างเคร่งครัด

ผู้มีจริยธรรมดีเป็นผู้ที่ประกอบด้วยคุณธรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการ ปฏิบัติต่อผู้อื่น เช่น เป็นผู้ที่มีกตัญญูรู้คุณ มีความสุภาพ อ่อนน้อมมีความซื่อสัตย์ มีความเมตตาากรุณา

และผู้มีจริยธรรมดี เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่เป็นผลดีแก่ตนเอง เช่น มีความขยัน มีความอดทน มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ เป็นผู้ที่มีใจกว้าง ฯลฯ

เมื่อพิจารณาจากคำตอบของนักศึกษาข้างกลางนี้ จะเห็นว่า จริยธรรมในทัศนะของนักศึกษาเหล่านี้หมายถึง การประพฤติตนในทางที่ดีงาม ที่สังคมยอมรับ ยกย่องว่าเป็นสิ่งที่ควรทำ ควรปฏิบัติ และนอกจากนี้ยังได้มีนักวิชาการทางจริยธรรมหลายท่านได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ ซึ่งมีทั้งลักษณะที่คล้ายคลึงและแตกต่างกันบ้างคือ

* สมบูรณ์ ศุภยาธิน "จริยธรรม พัฒนาการและการวัด" ประชาบาล (กรกฎาคม, ๒๕๒๒) หน้า ๕

แสง จันทร์งาม ได้อธิบายความหมายของจริยธรรมโดยแยกตามรูปศัพท์ว่า "จริย- คือ ความประพฤติ และธรรมหมายถึงคุณภาพของจิตใจของแต่ละบุคคล ซึ่งตรงกับคำว่า คุณธรรม (Moral) ฉะนั้นจริยธรรมจึงหมายถึง คุณภาพของจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความประพฤติของคน จริยธรรมของคนเป็นสิ่งที่อยู่ในใจของแต่ละคน ไม่ได้อยู่ที่วาจา กาย คำพูดและการกระทำเป็น เพียงการแสดงออกของจริยธรรมในใจเท่านั้น" *

กีรติ บุญเจือ ได้ให้ความหมายของจริยธรรม (Morality) ไว้ว่า "จริยธรรม หมายถึง ภาวะคุณลักษณะความประพฤติ หรือหลักความประพฤติที่ควรประพฤติปฏิบัติต่อตนเองต่อผู้อื่นและต่อสังคม" ^๒ และ ลอเรนซ์ โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg) ได้กล่าวอีกว่า "จริยธรรมไม่ได้หมายถึงแต่เพียงการทำสิ่งที่สังคมเห็นว่าดีหรือถูกต้องเท่านั้น แต่เป็นสิ่งที่ทุกคนควรเลือกกระทำในการตัดสินความขัดแย้งที่เกิดขึ้น" ^๓ นอกจากนี้ เจมส์ อาร์ เรสต์ (James R. Rest) ยังได้ให้ความหมายของจริยธรรมเพิ่มเติมอีกว่า "จริยธรรมเป็นเมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับความยุติธรรมในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์กันในสังคมและไม่เกี่ยวข้องกับคุณค่าส่วนตัวของแต่ละคน ซึ่งไปมีผลต่อผู้อื่น" ^๔ ดังนั้นอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง คุณลักษณะความประพฤติของคน ที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์กันของคนในสังคม ให้ประพฤติปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ดีงามทั้งต่อตนเองและสังคม

* แสง จันทร์งาม เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่องจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน ณ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย(๒๕ - ๒๙ เม.ย., ๒๕๒๒) อีดีส์นา.

^๒ กีรติ บุญเจือ, จริยศาสตร์สำหรับผู้เริ่มเรียน, (กรุงเทพฯ : ไทวันนาพานิช ๒๕๑๙,) หน้า ๕.

^๓ Lawrence Kohlberg, " The Cognitive Development Approach to Moral Education, Phi Delta Kappan, 10 (June, 1975) p 673

^๔ Jame R. Rest, A Theoretical Analysis of Moral Judgement Development, (Unpublished Manuscript, University of Menesota, 1977), p.73 -74.

แหล่งกำเนิดของจริยธรรม

จริยธรรมเป็นกลไกที่สำคัญในสังคมที่จะช่วยให้บุคคลในสังคมอยู่ได้อย่างสันติสุข สังคมต่าง ๆ จึงพยายามที่จะส่งเสริมพัฒนาจริยธรรมให้ดีขึ้นในบุคคล การศึกษาถึงแหล่งกำเนิดของจริยธรรมจึงเป็นเรื่องที่สำคัญเพื่อเป็นแนวทางที่จะส่งเสริมการพัฒนาจริยธรรม ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จากการศึกษาโดยทั่วไปพบว่า จริยธรรมของบุคคลเกิดจากอิทธิพลของสังคมมากกว่า อิทธิพลของพันธุกรรม เมื่อเป็นเช่นนี้ลักษณะและการกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์จะสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตามความเหมาะสมของสถานภาพโดยไม่จำกัดอายุ^๑ และผู้ศึกษาค้นคว้าทางจริยธรรมได้ให้ความเห็นต่อไปอีกว่า "จริยธรรมของมนุษย์นั้นมีการเจริญขึ้นเป็นลำดับอย่างเห็นได้ชัด นับจากวัยทารก ไปถึงวัยผู้ใหญ่ และแม้มนุษย์ทุกคนจะมีการพัฒนาจริยธรรมในอัตราที่แตกต่างกัน แต่การพัฒนาการทางจริยธรรมจะเป็นไปอย่างมีลำดับขั้นตอน เป็นแบบอย่างทีคล้ายคลึงกัน โดยมีต้นกำเนิดและแหล่งที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทางจริยธรรมอยู่ที่การเรียนรู้จากสังคม"^๒

แม้ว่านักทฤษฎีทางจริยธรรมแทบทุกคนจะให้ความสำคัญแก่อิทธิพลของสังคม แต่ก็ยังมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันบางประการ ซึ่งสามารถจำแนกทฤษฎีการกำเนิดของจริยธรรมออกเป็นทฤษฎีต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

๑. ทฤษฎีอิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาการทางจริยธรรม ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่าสังคมมีส่วนในการปั้นมนุษย์ให้มีลักษณะต่าง ๆ กัน ตามสภาพของสังคม โดยระบุว่า เด็กเล็กจะเรียนรู้อะไรก็ อะไรชั่ว จากผู้ที่ใกล้ชิด ซึ่งนับเป็นตัวแทนของสังคมโดยกระบวนการเลียนแบบ

เด็กจะใช้วิธีการเลียนแบบผู้มีอำนาจและผู้ที่ตนรักจนในที่สุดจะยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมมาเป็นหลักปฏิบัติของตนโดยอัตโนมัติ เมื่อบุคคลได้รับการปลูกฝังจริยธรรม ในจิตใจแล้ว เขาย่อมจะเกิดความซัดแย้งในใจ เมื่อความอยากความต้องการของส่วนตนไม่เหมาะสมกับกาลเทศะของ

^๑ ดวงเดือน พันธมนาวิน จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา. หน้า ๘

^๒

W. Kay, Moral Development. (London:George Allen and

สังคมตามที่ตนได้ยอมรับมา ถ้าบุคคลกระทำชั่วทั้งที่คนอื่นไม่รู้ไม่เห็น บุคคลนั้นจะเกิดความละอายใจตนเอง มีความไม่สบายใจซึ่งเป็นลักษณะของการลงโทษตนเอง และในโอกาสต่อไปบุคคลนั้นย่อมจะละเว้นไม่กระทำชั่วโดยไม่จำเป็นคงมีการควบคุมจากบุคคลอื่น ภายนอกนั้นคือเขา มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ซึ่งถือว่า เขามีการพัฒนาการทางจริยธรรม บรรลุจุดสูงสุดเมื่อบุคคลสามารถพัฒนาความรู้สึกว่าสิ่งไหนถูกสิ่งไหนผิด โดยเกิดจากความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ของตนเองจากภายใน มิใช่จากการควบคุมของสิ่งภายนอก

๒. ทฤษฎีพัฒนาการของลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรม จิตลักษณะเชิงจริยธรรมบางชนิด โดยเฉพาะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น จะเกิดและพัฒนาไปตามปกติได้ต้องอาศัยพัฒนาการทางก้านอื่น ๆ ในจิตใจของบุคคลด้วย โกลเบอร์ก (Kohlberg) ได้กล่าวว่า "จิตลักษณะหลายชนิดเป็นปัจจัยสำคัญต่อพัฒนาการของการใช้เหตุผล เชิงจริยธรรมของบุคคล จิตลักษณะเหล่านั้นคือ สติปัญญา การรู้ การคิด อารมณ์ สังคมและบุคลิกภาพ รวมทั้งความสามารถในการหยั่งรู้บทบาทของผู้อื่น"

๓. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ทฤษฎีนี้อธิบายถึงวิธีการและขบวนการที่บุคคลได้รับอิทธิพลจากสังคม ทำให้เกิดการยอมรับลักษณะและกฎเกณฑ์ทางสังคมมา เป็นลักษณะของตน ซึ่งได้นำเอาหลักการเสริมแรง (Principle of Reinforcement) และหลักการเชื่อมโยง (Principle of Association) มาอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม ทฤษฎีการเรียนรู้ได้เน้นการเรียนรู้โดยบังเอิญและการเลียนแบบเป็นสำคัญ ซึ่งทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่แปลกใหม่หรือแตกต่างไปจากเดิมโดยขึ้นอยู่กับลักษณะของสถานการณ์ซึ่งเป็นเครื่องกระตุ้นให้บุคคลกระทำพฤติกรรมซ้ำ ๆ จนกลายเป็นนิสัยของบุคคลนั้นไปในที่สุด สิ่งที่จะกระตุ้นให้บุคคลกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ได้ คือ การหวังความพอใจ และการหลบหลีกความทุกข์

Lawrence Kohlberg, "Moral Stage and Moralization : The Cognitive Development Approach", in T. Lickona (ed.), Moral Development and Behavior, (New York: Holt Rinehart and Winston, 1976) pp. 31 - 53.

ทฤษฎีแหล่งกำเนิดของจริยธรรมทั้งสามประเภทที่กล่าวมาข้างต้น มีลักษณะที่ไม่ขัดแย้งกันแต่ประการใด เพราะคำก็เกี่ยวข้องโดยตรงกับจิตลักษณะเชิงจริยธรรมชนิดใดชนิดหนึ่งเท่านั้น กล่าวคือ ทฤษฎีอิทธิพลของสังคมต่อพัฒนาการทางจริยธรรม มีบทบาทเกี่ยวข้องกับทัศนคติเชิงจริยธรรม ค่านิยมเชิงจริยธรรมและบุคคลิกภาพเชิงจริยธรรม ส่วนทฤษฎีพัฒนาการลักษณะที่ส่งเสริมจริยธรรมเกี่ยวข้องโดยตรงกับพัฒนาการของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและการตัดสินใจเชิงจริยธรรมเสียเป็นส่วนใหญ่ ส่วนทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมมักใช้อธิบายการเกิดและการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมากกว่าลักษณะทางจริยธรรมอื่น ๆ

พัฒนาการทางจริยธรรม

โดยทั่วไปแล้วจะสังเกตเห็นได้ว่าในวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่มีจริยธรรมที่แตกต่างกัน คนส่วนใหญ่เชื่อว่าผู้ใหญ่จะมีระดับจริยธรรมที่สูงกว่าเด็กแต่มีคนส่วนน้อยเชื่อว่าเด็กมีจริยธรรมสูงกว่าผู้ใหญ่ เพราะอำนาจบีบบังคับของสังคมทำให้คนเลวลงเมื่ออยู่ในสังคมนานเข้า นักทฤษฎีทางจริยธรรมบางคนเชื่อว่าสังคมมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคล บุคคลอาจจะมีการจริยธรรม ในคุณภาพและปริมาณใด ๆ ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของสังคมนั้น ๆ ฉะนั้นนักทฤษฎีพวกแรกนี้จึงเชื่อว่าคนต่างกลุ่มและต่างสังคมย่อมจะมีจริยธรรมที่แตกต่างกัน แต่มีนักทฤษฎีอีกพวกหนึ่งที่เชื่อว่าความพร้อมที่จะมีความเจริญทางจิตใจนั้นแฝงอยู่ในตัวของบุคคลตั้งแต่แรกเกิด เมื่อเติบโตขึ้นลักษณะทางจริยธรรมของบุคคลนั้นจะเริ่มแสดงตัวเด่นชัด และเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีทางที่กำหนดไว้แต่เดิมสภาวะแวดล้อมของบุคคลมีอิทธิพลในการวางหรือระงับพัฒนาการนี้ หรือในทางตรงกันข้ามอาจมีอิทธิพล ในการเร่งพัฒนาการทางจริยธรรมได้ ฉะนั้นนักทฤษฎีประเภทนี้ยอมเชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรม ของมนุษย์ ย่อมมีแนวทางและขั้นตอนเป็นสากล สามารถศึกษาได้ในสังคมต่าง ๆ และความแตกต่างของพัฒนาการทางจริยธรรมของคนที่สังคมนั้นเกี่ยวข้องกับบุคคลด้วยกันกับความแตกต่างของคนที่อยู่ต่างสังคมด้วย ซึ่งนักทฤษฎีในประเภทหนึ่งนี้ได้แก่ จอง ป็องเจท์

(Jean Piaget) และ ลอเรนส์ โคลเบอร์ (Lawrence Kohlberg) * โดย ป็องเจท์ ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่องจริยธรรมในเด็กจากการเล่นของเด็ก พบว่าพัฒนาการทางจริยธรรม

* กวางเตือน พันธุมนาวิน. จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา. หน้า ๒๗.

ในเด็กเริ่มจากที่ไม่รู้จักกฎเกณฑ์ เด็กจะใช้ตนเองเป็นศูนย์กลางให้ใครมาในสิ่งที่ตนเองต้องการ คือ ชัยชนะเพียงอย่างเดียว ต่อมาจึงเกิดความร่วมมือในระหว่างผู้เล่นด้วยกัน จนกระทั่งสามารถทำความเข้าใจกฎเกณฑ์ด้วยความรู้สึกผิดชอบเฉพาะตน พีอาเจท์ (Piaget) พบว่า พัฒนาการทางจริยธรรมในเด็กยึดหลักพื้นฐาน ๒ ประการ คือ การเคารพต่อกฎเกณฑ์ และหลักเกณฑ์ทางสังคม และการยึดหลักความยุติธรรม ซึ่งเด็กทุก ๆ คนจะมีพัฒนาการเป็นไปตามลำดับ ถ้าไม่มีสิ่งกีดขวางหรือการบังคับของพ่อแม่ของวัฒนธรรม หรือการขาดประสบการณ์ทางสังคม โดย พีอาเจท์ (Piaget) ได้แบ่งขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ออกเป็น ๓ ขั้นตอน สรุปเป็นประเด็นสำคัญดังนี้คือ

๑. ขั้นก่อนจริยธรรม เป็นขั้นที่เด็กจะเชื่อฟังทำตามคำสั่งคนอื่นอย่างไม่มีเงื่อนไข (Blind Obedience Stage) ในขั้นนี้เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง ๒ ขวบ เด็กจะพยายามตามอย่างคนอื่นจะแสดงความเคารพเชื่อฟัง และทำตามคำสั่งของบิดา มารดา โดยไม่มีข้อโต้แย้งใด ๆ และมองจริยธรรมในแง่จำนวนที่เสียหาย

๒. ขั้นยึดคำสั่ง เป็นขั้นที่เด็กจะปฏิบัติตามกฎต่าง ๆ (Interpretation of Rule Stage) ซึ่งจะมองจริยธรรมได้ลึกซึ้งกว่าขั้นแรก เปลี่ยนความคิดจากการตัดสินถูกผิดแบบเด็กมาเป็นการคิดที่ยืดหยุ่นมากขึ้น มองจริยธรรมในแง่ของเจตนา กระทำมากกว่าจะมองในแง่ของจำนวนที่เสียหาย

๓. ขั้นยึดหลักแห่งตน ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของตนเอง (Interpretation of Act Stage) เด็กจะมีพัฒนาจริยธรรมในใจเขาสำหรับเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของตนเอง รู้จักรับผิดชอบในพฤติกรรมต่าง ๆ ของเขา °

ต่อมา โคลเบอร์ก (Kohlberg) ได้ศึกษาจริยธรรมตามแนวทฤษฎีของ พีอาเจท์ (Piaget) และพบความจริงว่าในพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้น ส่วนมากมีได้บรรลุจุดสมบูรณ์ในบุคคลอายุ ๑๐ ปี แต่มนุษย์ในสภาพปกติจะมีพัฒนาการทางจริยธรรม

° Jean Piaget, Cited in T. Lickona, "Research on Piaget's Theory of Moral Development, " Moral Development and Behavior, (New York : Holt Rinehart and Winston, 1976) p 219.

อีกหลายขั้นตอน จากอายุ ๑๑ ปี ถึง ๒๕ ปี โคลเบอร์ก (Kohlberg) เชื่อว่าการ
บรรลุนิติภาวะเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นจะแสดงออกทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมหรือ
จรรยาวิพากษ์ (Moral Judgement) ใค้อย่างเกินขีดที่สุก ซึ่งเหตุผลเชิงจริยธรรมนี้
ไม่ขึ้นกับกฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ เหตุผลเชิงจริยธรรมมีใช้การประเมิน
ค่าการกระทำไปในทำนองว่า "ดี" หรือ "เลว" แต่จะเป็นการใช้เหตุผลที่ดีซึ่งยากแก่
การเข้าใจยิ่งขึ้นเป็นลำดับไป และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมหรือจรรยาวิพากษ์ ย่อมแสดง
ให้เห็นความเจริญทางจิตใจของบุคคลอย่างมีแบบแผนทั้งยังสามารถ ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
ของบุคคลเป็นเครื่องทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเขาในสถานการณ์แต่ละชนิดได้ ซึ่ง
โคลเบอร์ก (Kohlberg) ได้แบ่งขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมโดยใช้การให้เหตุผลทาง
จริยธรรมหรือจรรยาวิพากษ์ออกเป็น ๖ ขั้น โดยจัดเป็น ๓ ระดับ และแต่ละระดับยังมีพัฒนา
การเป็นขั้นตอนต่อเนื่องกันไป ดังนี้คือ

ระดับที่ ๑ ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional Level) เด็กอายุต่ำกว่า ๙ ขวบ ส่วนใหญ่อยู่ในขั้นนี้ แต่ก็พบว่าในวัยรุ่นและผู้ใหญ่บางคนยังอยู่ในขั้นนี้เป็นจำนวน
ไม่น้อย ในระดับนี้การตัดสินใจเลือกกระทำจะคำนึงถึงประโยชน์แต่ของตนเอง ไม่คำนึงถึง
ผลที่จะเกิดแก่ผู้อื่นใน ขั้นแรกสุด คือ การมุ่งที่จะหลบหลีกมิให้ตนเองโดนลงโทษทางกาย
เพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับ และยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ เพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจ
ทางกายเหนือตน ขั้นที่สอง คำนึงถึงตนเอง เลือกที่จะกระทำในสิ่งซึ่งทำความพอใจมากที่สุด
เริ่มรู้จักการแลกเปลี่ยนกันแบบเด็ก ๆ คือ เข้ามานัดต้องทำไป เขาให้ฉัน ฉันต้องให้เขา
เป็นต้น

ระดับที่ ๒ ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level) หมายถึงการกระทำตาม
กฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อย ๆ ของตน หรือทำตามกฎหมายและศาสนาบุคคลที่มีจริยธรรมในระดับ
๒ นี้ ยังต้องการการควบคุมจากภายนอก แต่ก็มีความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา
และความสามารถที่จะแสดงบทบาททางสังคมได้ ในระดับนี้แบ่งเป็น ๒ ขั้น คือ ขั้นที่สาม
บุคคลยังไม่เป็นตัวของตัวเอง ชอบคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่นโดยเฉพาะเพื่อน การดำรง

* Lawrence Kohlberg, " Stage and Sequence : The Cognitive
Development Approach to Socialization," in DA. Gaston(ed.) Handbook
of Socialization Theory and Research. (Chicago:Rand-, Nally and Company,
1969), p 391.

ชีวิตยังขึ้นกับความคาดหวังของผู้อื่น พยายามที่จะดำรงรักษาไว้ซึ่งสัมพันธภาพ ความไว้วางใจ ความซื่อสัตย์และความมกัธยัญ

ขั้นที่สี่ บุคคลมีความรู้สึกถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งในสังคมของตน จึงถือว่าตนมีหน้าที่ทำคามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมของตนกำหนดหรือคาดหวัง

ระดับที่ ๓ ระดับเหนือกฎเกณฑ์

หมายถึง การตัดสินใจขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยการนำมาคิดหรือตรึกตรอง ชั่งใจ โดยตนเองแล้วตัดสินใจไปตามแต่จะเห็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน ในระดับนี้แบ่งออกเป็น ๒ ชั้น

ขั้นที่ห้า เห็นความสำคัญของคนหมู่มาก ไม่ทำตนให้ขัดต่อสิทธิอันพึงมี พึงได้ของผู้อื่น สามารถควบคุมบังคับตนเองได้

ขั้นที่หก ซึ่งเป็นขั้นสูงสุด แสดงถึงการมีความรู้สากล เหนือกฎเกณฑ์ในสังคมของตนและกรณีมีความยืดหยุ่นทางจริยธรรมเพื่อจุดมุ่งหมายในเป้าหมายอันมีอุดมคติที่ยิ่งใหญ่

ส่วนการพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้นโคลเบอร์ก เชื่อว่าเป็นไปตามขั้นจากขั้นที่ ๑ ผ่านไปแต่ละขั้นจนถึงขั้นที่ ๖ จะพัฒนาข้ามขั้นมิได้เพราะการใช้เหตุผลในขั้นที่สูงกว่าขึ้นไปจะเกิดขึ้นได้ด้วยการมีความสามารถในการใช้เหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าอยู่ก่อนแล้วอย่างไรก็ตาม - มนุษย์ทุกคนไม่จำเป็นจะต้องมีพัฒนาการทางจริยธรรมไปจนถึงขั้นที่ ๖ แต่อาจหยุดชะงักอยู่ในขั้นใดขั้นหนึ่งที่ต่ำกว่าก็ได้สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องพัฒนาการทางจริยธรรมนี้ โคลเบอร์ก ได้ทำการศึกษาค้นคว้าต่อมาอีก เกี่ยวกับจริยธรรมของบุคคลในวัยต่าง ๆ และโคลเบอร์ก ก็พบว่าน่าจะมีจริยธรรมเพิ่มขึ้นไปอีกขั้นหนึ่ง ได้แก่ขั้นที่ ๗ ซึ่งโคลเบอร์กได้อธิบายไว้ดังนี้

ขั้นที่ ๗ จริยธรรมของคณา (The Cosmic Perspective) ในขั้นนี้โคลเบอร์กเชื่อว่า เมื่อมนุษย์ก้าวเข้าสู่วัยชรา บุคคลจะเริ่มพัฒนาความงอกงามในจิตใจ (Spiritual - Growth) บุคคลเริ่มจะเลิกมุ่งหวังสิ่งตอบแทนต่าง ๆ ในการกระทำ เพราะชีวิตเริ่มมาถึง

๑ โคลเบอร์กอ้างจาก สู่พิภพตรี มนุสร์พิภย์ "พัฒนาการทางจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาในภาคเหนือ" วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๖ หน้า ๑๖๖

จุดหมายปลายทางแล้ว การกอบโกยความเห็นประโยชน์ส่วนตน การสร้างฐานะก็จะบรรเทาไป แต่บุคคลก็จะเริ่มมีความเชื่อเพื่อเชื่อแต่คนอื่น และทำความดีโดยมิหวังผลตอบแทนใด ๆ โดยเพียงแต่ทำนึ่งถึงความสบายใจ ความสุขสงบในวัยปลายแห่งชีวิตเท่านั้น แต่เหตุผลทางจริยธรรมในขั้นนี้ของโคลเบอร์ก ยังไม่มีงานวิจัยสนับสนุน การเสนอความคิดของโคลเบอร์ก จึงเป็นเพียงแต่จะมองจริยธรรมตามช่วงชีวิต (Life Span) ของมนุษย์เท่านั้น *

ต่อมา เจมส์ อาร์ เรสต์ (James R. Rest) ได้ใช้แนวคิดจากทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กเป็นพื้นฐานในการศึกษาวิจัย โดยปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้วัดที่มีลักษณะเป็นปรนัยและสะดวกในการใช้มากขึ้น ชื่อ เคะ คือ หนึ่งอิชชูล์เทสต์ (The Defining Issue Test) และแบ่งขั้นพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมออกเป็น ๖ ขั้น คือ

ขั้นที่ ๑ การยอมเชื่อฟังและการหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ (The Obedience and Punishment Orientation) ยอมทำตามคำสั่งของผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า เพื่อให้รอดพ้นจากการถูกลงโทษ

ขั้นที่ ๒ การแสวงหารางวัลและการแลกเปลี่ยน (Instrumental Hedonism and Exchange) ในขั้นนี้จะไม่มีการยินยอมตาม แต่หันมาตอบแทนกันในลักษณะที่เท่าเทียมกันโดยทั้งสองฝ่าย ฟังพอใจและความดีขึ้นอยู่กับค่าทางวัตถุ

ขั้นที่ ๓ การให้ผู้อื่นยอมรับตน (Orientation to Approval and Personal Concordance) ในขั้นนี้การช่วยเหลือไม่ใช่การแลกเปลี่ยนที่ตอบแทนเท่าเทียมกัน แต่ขยายขอบเขตออกไปเพื่อรักษาสัมพันธภาพอันดีต่อกัน การได้รับสิ่งตอบแทนไม่สำคัญเท่ากับเรื่องการรักษาความพึงพอใจต่อกันและความสัมพันธ์นี้เริ่มขยายออกไปสู่คนหมู่มาก

* โคลเบอร์ก อ้างจาก เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาพัฒนาการของ -
ดร. พรพนทิพย์ ศิริวรรณมุขย์ ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๒๕.

ขั้นที่ ๔ การปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับของสังคม (The Law and Order - Orientation) สัมพันธภาพในขั้นนี้ไม่ใช่เป็นสัมพันธภาพที่คงไว้ระหว่างบุคคล แต่ขยายขอบเขตไปถึงชุมชนและชาติทั้งนี้สมาชิกในสังคมต้องละเว้นการทำร้าย การขโมยผู้อื่น และแต่ละคนต้องทำงานตามหน้าที่ของตนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานส่วนรวม ให้ความร่วมมือกับผู้ทำและผู้มีอำนาจในกลุ่ม การตอบแทนกันอยู่ในลักษณะการคิดต่อกับสังคม หรือสถาบันสังคมที่จะจัดระบบดีแล้ว เพื่อให้เกิดความสมดุลย์ในสังคม

ขั้นที่ ๕ ใช้หลักความคิดทางจริยธรรมขั้นสูง (Principle Moral Thinking) การตอบแทนกันเกิดจากความจำเป็นของโครงสร้างทางสังคมทำให้ความคลาดหวังระหว่างบุคคลในสังคมเกิดความสมดุลย์ มีความซาบซึ้งว่าการจิวางความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสามารถจัดได้หลายวิธี ในขั้นนี้แย่งย่อยออกได้เป็น

ก. ขั้น ๕ A เป็นการเห็นชอบและเข้าใจหลักเกณฑ์ทางสังคมด้วยวิธีทางประชาธิปไตย

ข. ขั้น ๕ B เริ่มมีอุดมคติไปทางสร้างสรรค์เพื่อสังคมอยู่ในสภาพที่เต็มไปด้วยความรัก สันติภาพ ไม่มีชนชั้นในสังคม มีอิสระภาพ เสรีภาพและความเท่าเทียมกัน

ขั้นที่ ๖ ใช้หลักเกณฑ์ขั้นสูงสุด (Organized Principle) พัฒนาการในขั้นนี้เป็นอิสระจากความไม่แน่นอนของสภาพการณ์ในสังคม เช่น ไม่ว่าโครงสร้างของสังคมจะเป็นอย่างไร ประเพณีที่ยึดถือกันในสังคมจะเป็นอย่างไร เขาต้องสามารถสร้างขอบเขตของพันธะสิทธิ์ที่เขายึดถือเป็นหลักสากล สามารถแก้ปัญหาทางจริยธรรมที่ซับซ้อนได้มากกว่าขั้นก่อน ๆ

องค์ประกอบของจริยธรรม

เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรมมีความชัดเจนยิ่งขึ้น ได้มีการศึกษากันต่อไปเกี่ยวกับว่าผู้ที่ใฝ่ใจว่ามีจริยธรรมนั้น ควรจะแสดงคุณลักษณะให้เห็นในเชิงใดบ้าง ดังเช่น ดวงเคื่อน พันธุมนาวัน ได้จำแนกองค์ประกอบทางจริยธรรมออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่

๑. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึงการ มีความรู้ไว้ในสังคมของคนนั้น ถือว่าการกระทำชนิดใดควรกระทำและการกระทำใด เลวควรงดกระทำ ลักษณะและพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสม หรือไม่เหมาะสม มากน้อยเพียงใด ปริมาณความรู้เชิงจริยธรรมหรือความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษาและพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลด้วย
๒. ทักษะเชิงจริยธรรม คือความรู้ลึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้น เพียงใด ทักษะเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น ๆ แต่บุคคลบางคนในสภาพการณ์ปกติ อาจมีทักษะที่แตกต่างไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้ ทักษะเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นมีความหมายกว้างกว่าความรู้เชิงจริยธรรมของบุคคล เพราะทักษะคตินั้นรวมทั้งความรู้และความรู้สึกในเรื่องนั้น ๆ เข้าด้วยกัน
๓. เหตุผลเชิงจริยธรรมหมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นถึงเหตุจริงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล บุคคลจะใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่ตัดสินการกระทำต่าง ๆ ทั้งนี้จึงถือว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นต้นเหตุของพฤติกรรมของบุคคล

๔. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายความว่า การที่บุคคล แสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ หรือยกเว้นการ แสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคม นั้น พฤติกรรมเชิงจริยธรรม เป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าคนอื่น ๆ ทั้งนี้ เพราะการกระทำใน ทางที่ดี และ เลว ของบุคคลนั้น ส่งผลโดยตรงต่อความ งามสุภาพและความทุกข์ของสังคม °

องค์ประกอบทางจริยธรรมทั้ง ๔ ด้าน ที่ได้อธิบายมาแล้วจะเห็นได้ว่าสังคมให้ความสำคัญ องค์ประกอบด้านพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมากที่สุด เพราะ เป็นสิ่งที่ส่งผลโดยตรงต่อสังคม อย่างไรก็ตาม การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมใด ๆ ย่อมมีเหตุผลหรือเหตุจูงใจในการปฏิบัติ อันหมายถึง จรรยาวิพากษ์ (Moral Judgement) ซึ่ง ลอเรนซ์ โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg) กล่าวถึง จรรยาวิพากษ์ (Moral Judgement) ว่าเป็นเครื่องแสดง เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล การตัดสินใจถึงความถูกต้องเหมาะสมของพฤติกรรมจะอยู่ในรูป ของความเป็นสากล มีความมั่นคงและอุดมคติเป็นเบื้องหลังที่มา ๒ ขณะที่ นอร์มัล เจ บูล (Normal J. Bull) ให้ความหมายของ จรรยาวิพากษ์ว่า จรรยาวิพากษ์มาจากความคิดรวบ ยอกทางจริยธรรม เป็นการตัดสินใจว่าอะไรถูก อะไรผิด จะมีการพัฒนาขึ้นตามเวลาและประสพ- การณ์ และเมื่อพัฒนาถึงที่สุดแล้วจะฝังแน่นและส่งผลถึงการแสดงพฤติกรรมทางจริยธรรมออกมา”

° ควง เกื้อน พันธุมนาวิน, จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช) หน้า ๒ - ๓.

๒

Lawrence Kohlberg, "Moral Stage and Moralization: The Cognitive Developmental Approach. in T. Lickona (ed.) Moral Development and Behavior, 1976, p 32.

Normal J. Bull, Moral Education, (California : Beverly Hill, 1969), p 6.

สำหรับเรื่องจรรยาวิพากษ์กับพฤติกรรมนี้ เจมส์ อาร์ เรสต์ (James R. Rest) ได้ทำการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างจรรยาวิพากษ์และพฤติกรรม การแสดงออกของบุคคล ° ในทำนองเดียวกัน จอง พ็องเจท์ (Jean Piaget) และลอเรนซ์ โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg) ต่างมีความเห็นว่าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางค่านิยมอื่น ๆ ของบุคคลและถือว่าระดับชั้นของ การให้เหตุผลทาง จริยธรรมจะสามารถเป็นตัวทำนายถึงพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลได้ และได้ใช้การอ้าง เหตุผลของบุคคลเป็นเครื่องแสดงถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้น ๒,๓

จากการศึกษา องค์ประกอบของจริยธรรมจะเห็นได้ว่า การวัดระดับจริยธรรมอาจทำ การวัดได้ในหลายลักษณะตามความต้องการ ของผู้ศึกษาวิจัยว่าต้องการคุณลักษณะในค่านิยม อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่ามีนักการศึกษาทางค่านิยมจริยธรรมหลายท่านคงได้กล่าวมาแล้ว ใช้การ ให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเพื่อตัดสินการกระทำหรือที่เรียกว่าระดับจรรยาวิพากษ์ เป็นสิ่งแสดงระดับ จริยธรรมของบุคคล และในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะได้ใช้การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักศึกษา พยายามเป็นสิ่งแสดงถึงระดับจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลด้วย

การวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับอายุหรือระดับชั้นเรียน

บุคคลทุกคนที่เกิดมาย่อมมีการเจริญเติบโต อายุเพิ่มมากขึ้น ซึ่งต้องมีการปะทะสัมพันธ์ กับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เด็กจะพัฒนาวิธีการคิดจากที่เป็นรูปธรรม ไปเป็นนามธรรมมากขึ้นและเมื่อ เข้ารับการศึกษาก็จะได้รับ การเตรียมตัวให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เมื่อระดับการศึกษาเพิ่ม มากขึ้น อายุก็ย่อมเพิ่มมากขึ้นเป็นของคู่กัน ถ้าอายุน้อยก็เรียนอยู่ในชั้นต่ำ อายุมากขึ้นก็มีการศึกษา ที่เพิ่มมากขึ้น เรียนอยู่ในระดับสูงขึ้นตามลำดับ ดังนั้นการศึกษาพัฒนาการการให้เหตุผลทาง

James R. Rest . "New Approaches in the Assessment of Moral Judgement. " in T. Lickona (ed.) The Moral Development and Behavior. (New York:Holt Rinehart and Winston, 1976), p. 217.

Jean Piaget. The Moral Judgement of The Child. (Illinois: The Free Press, 1960), pp 102 - 103.

Lawrence Kohlberg. Stage and Sequence: The Cognitive Developmental Approach to Socialization Theory and Research. in D.A. Gaston (ed.) pp. 347 -480.

จริยธรรมที่ผ่านมาส่วนใหญ่จึงไร้อำนาจบังคับกันไว้ แล้วถือว่าเป็นตัวแปรที่มีผลต่อการพัฒนาการ การให้เหตุผลทางจริยธรรมเป็นส่วนใหญ่

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอายุ ชั้นปี กับพัฒนาการทางจริยธรรมมีผู้ศึกษาไว้หลายคน อาทิเช่น ในปี ๑๙๖๔ โคลเบอร์ก (Kohlberg) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลเชิง จริยธรรมกับอายุ โดยแบ่งเหตุผลเชิงจริยธรรมออกเป็น ๒ ชั้น โดยใช้ตัวอย่างประชากรเป็น เด็กอเมริกัน ซึ่งมีอายุ ๗, ๑๐, ๑๓ และ ๑๖ ปี พบว่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็ก อเมริกันจะสูงขึ้นตามอายุ คือร้อยละ ๕๐ ของ เด็กอายุ ๗ ปี ให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นที่ ๑ และ ๒ ในขณะที่เด็กอายุ ๑๐ ปี มีเพียงร้อยละ ๕๐ เท่านั้นที่ให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นที่ ๑ และ ๒ ที่เหลือจะให้เหตุผลในชั้นที่ ๓ และ ๔ ส่วนในระบอบอายุ ๑๓ ปี มีเพียงประมาณร้อยละ ๒๐ ให้เหตุผลในชั้นที่ ๑ และ ๒ ส่วนมากให้เหตุผลในชั้นที่ ๓ และ ๔ และปรากฏว่ามีผู้ให้เหตุผลใน ชั้นที่ ๕ และ ๖ ถึงร้อยละ ๒๓ ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลพัฒนา ขึ้นตามอายุซึ่งเกี่ยวข้องถึงระดับชั้นเรียน ซึ่งพัฒนาการของจริยธรรมทางค่านิยมโคลเบอร์ก เชื่อ ว่าเป็นผลของความพยายามของเด็กที่จะตีความหมายประสบการณ์ของตนในสังคมที่สลับซับซ้อน โดยเด็กจะมีความสามารถมากขึ้นเป็นลำดับ *

ในปี ๑๙๖๕ ลอเรนซ์ โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg) และอาร์ บี เครเมอร์ (R.B. Kramer) ได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างชาวอเมริกัน อายุ ๑๐ - ๑๓ ปี โดยศึกษาระยะเวลาในช่วงเวลา ๓ ปี พบว่ามีพัฒนาการเพิ่มขึ้นเป็นลำดับแม้ว่าจะมีการถดถอย ของพัฒนาการเมื่อผู้รับการทดสอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยแต่เมื่อเริ่มมีอายุ ๒๐ ปี ผู้รับการ ทดสอบกลุ่มเดียวกันนี้ จะมีพัฒนาการเป็นไปตามลำดับชั้น โคลเบอร์ก อธิบายว่า การถดถอย ของพัฒนาการเป็นไปเพราะความกดดันในมหาวิทยาลัย และอาจเป็นผลของการทำงานของตน (Ego) ซึ่งจะค่อย ๆ พัฒนาการไปยังจุดสูงสุด^๒

* โคลเบอร์ก อัจจาก กวางเกื่อน พันธุมนาวินและ เพ็ญแข ประจันใจนึก, จริยธรรมของเยาวชนไทย, รายงานการวิจัย สถาบันพฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทร- วัโรฒ, ๒๕๒๐. หน้า ๑๕ - ๑๖.

๒

Lawrence Kohlberg and R.B. Kramer, "Continuities and Discontinuities in Childhood and Adult Moral Development." Human Development, 12 (July, 1969) pp 3 - 120 .

ต่อมาในปี ๑๙๗๒ เจมส์ อาร์ เรสต์ (James R. Rest) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเปลี่ยนแปลงพัฒนาการที่เกิดขึ้นในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยใช้แบบวัดจริยวิทยาวิพากษ์ เกอะ ทีไฟนิง อิชชูส์ เทสต์ ซึ่งเป็นแบบสอบที่ปรับปรุงมาจากแบบสอบของโคลเบอร์ โดยให้มีความเป็นปรนัยและสะดวกในการใช้มากขึ้น มาทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างประชากร ๔๔ คน เป็นชาย ๔๑ คน หญิง ๓ คน ในช่วงเวลา ๒ ปี เพื่อหาการเปลี่ยนแปลงระดับของการให้เหตุผลทางจริยธรรมและยังหาความสัมพันธ์ระหว่างแบบวัดจริยวิทยาวิพากษ์กับแบบวัดความเข้าใจทางสังคม (The Comprehension of Social Moral Concept) ซึ่งวัดความเข้าใจเกี่ยวกับมโนทัศน์ในขั้นสูงและแบบวัดทัศนคติเกี่ยวกับกฎหมายและความเป็นระเบียบ (Law and Order Attitude Test) ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างประชากรมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการอย่างเห็นได้ชัด ในช่วงเวลา ๒ ปี ทั้งนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๒ และมัธยมศึกษาปีที่ ๕ มีคะแนนการใช้จริยวิทยาวิพากษ์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แม้ว่ากลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นจะเลื่อนขั้นพัฒนาการจากระดับเริ่มมีจริยธรรม (Preconventional) เป็นระดับที่มีจริยธรรมตามสังคมและประเพณี (Conventional) และยังพบว่าคะแนนที่ได้จากแบบวัดความเข้าใจทางสังคมกับจริยธรรมเพิ่มขึ้นแสดงว่า กลุ่มตัวอย่างเพิ่มความสามารถในการคิดเกี่ยวกับมโนทัศน์ในขั้นสูงขึ้น ในขณะที่คะแนนที่ได้จากแบบวัดทัศนคติทางกฎหมายและความเป็นระเบียบลดลง แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับค่านิยมด้วย *

นอกจากนี้ เรสต์ (Rest) ยังได้ทำการวิจัยแบบภาคตัดขวาง (Crossectional Studies) ในกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒, มัธยมศึกษาปีที่ ๕, วิทยาลัย, บัณฑิตวิทยาลัยและในวัยผู้ใหญ่ จำนวน ๕,๗๑๔ คน เพื่อดูแนวโน้มของอายุและการศึกษาที่มีผลต่อพัฒนาการทางจริยธรรม โดยใช้แบบสอบเกอะทีไฟนิงอิชชูส์ เทสต์ ผลปรากฏว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ได้คะแนน มีพัฒนาการทางจริยธรรมต่ำสุด ในขณะที่บัณฑิต-

James R. Rest. "Longitudinal Study of the Defining Issue Test : Strategy for Analyzing Development Change," Developmental Psychology, 11(July, 1975) , pp. 738 - 745.

วิทยาลัย ได้คะแนนพัฒนาการทางจริยธรรมสูงสุด ดังตารางที่ ๑^๑

ตารางที่ ๑ แสดงค่ามัธยัมเลขคณิต (\bar{X}) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของคะแนนพัฒนาการทางจริยธรรม (การให้เหตุผลทางจริยธรรม) ชั้น P ของกลุ่มตัวอย่างจากการวิจัยแบบภาคตัดขวาง ที่รวบรวมโดยเรสต์

กลุ่ม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ช่วง ค่าเฉลี่ยของกลุ่ม
มัธยมศึกษา ปีที่ ๒	๑๓๖๒	๒๑.๘	๘.๕	๒๐.๐ - ๒๒.๗
มัธยมศึกษา ปีที่ ๕	๕๘๑	๓๑.๘	๑๓.๕	๒๒.๗ - ๓๖.๗
วิทยาลัย	๒๔๓๘	๔๒.๓	๑๓.๒	๓๖.๗ - ๕๖.๗
บัณฑิตวิทยาลัย	๑๘๓	๕๓.๓	๑๐.๘	๕๓.๓ - ๖๐.๐
ผู้ใหญ่	๑๑๘๘	๕๐.๐	๑๖.๗	๓๖.๖ - ๓๐.๐
รวม	๕๓๑๘			

ในปี ๑๙๗๕ คอรัสมาค^๒ (Dorlzbach) ได้ทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างอายุ และการศึกษาที่มีผลต่อพัฒนาการทางจริยธรรมในกลุ่มผู้ใหญ่ที่มีอายุ ๒๕ - ๗๔ ปี โดยสุ่มตัวอย่างประชากรมาจากรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่เมือง อูจีน (Eugene) รัฐโอเรกอน (Oregon) โดยแบ่งประชากรออกเป็น ๒ กลุ่ม ตามระดับการศึกษา คือประถมศึกษา, มัธยมศึกษาตอนต้น, มัธยมศึกษาตอนปลาย, มัธยมศึกษาชีวศึกษา ระดับวิทยาลัยและระดับมหาวิทยาลัยโดยใช้แบบสอบถามเคอะกีไฟนิง อิซซุสเทสต์ ชนิดย่อ พบว่ามีคะแนนพัฒนาการทางจริยธรรมจะเพิ่มขึ้นตามระดับการศึกษา แต่จะลดลงเมื่อแบ่งกลุ่มอายุ

^๑ Jame R. Rest. The Manual for the Defining Issue Test, (Unpublished Manuscript, Available for J.R. Rest : 330 Burton Halls University of Mennesota, Menneapolis, Mennesota 155455, 1974) pp 1 - 40

^๒ Dorlzbach, "Moral Judgement and Parcieved Socus of Controls : A Crossectional Developmental Study of Adult, age 25 - 74" (Un published Doctoral Discertation, 1975) Cited in Rest, p 42

นอกจากนี้ เถา (Thau) ได้ทำการศึกษาคู่มือค่าทางความรับผิดชอบและพัฒนาการทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ทักษะคติเชิงจริยธรรมและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างเค็ดวัยรุ่นอเมริกันและเวียดนามจำนวน ๒๕๐ คน อายุ ๑๒, ๑๕ และ ๑๘ ปี ซึ่งศึกษาอยู่ในโรงเรียนรัฐบาล ได้ผลว่า ความเชื่อในค่านิยมจริยธรรมของเด็กได้รับอิทธิพลที่สัมพันธ์กับอายุ ระดับชั้น สภาพสังคม โรงเรียนและวัฒนธรรม แต่การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้นขึ้นอยู่กับอายุและชั้นเรียนโดยเฉพาะ^๑

สำหรับการศึกษาในประเทศไทยเกี่ยวกับพัฒนาการการให้เหตุผลทางจริยธรรม มีผู้ได้ทำการศึกษาไว้ อาทิเช่น

ดวงเคื่อน พันธุมนาวัน และเพ็ญแข ประจวบจันทึก พบว่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กนักเรียนชั้นประถมปีที่ ๖ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และนิสิตชั้นปีที่ ๒ พบว่ามีคะแนนไม่แตกต่างกันมากนัก ส่วนใหญ่ในแต่ละกลุ่ม คือประมาณร้อยละ ๕๐ ให้เหตุผลอยู่ในชั้นที่ ๔ รองลงมาเป็นชั้นที่ ๓ คือประมาณร้อยละ ๓๐ ที่เป็นดังนี้ผู้วิจัยให้เหตุผลว่า เมื่อเริ่มเข้าสู่วัยรุ่นแล้วการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมจะเริ่มคงที่^๒

และวิเชียร ทองนุช ได้ศึกษาการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับนักเรียนในระดับชั้นประถมปีที่ ๓ ปีที่ ๔ และประถมปีที่ ๕ ซึ่งมีอายุ ๕ - ๑๒ ปี ทั้งในเมืองและในชนบท ผลปรากฏว่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ เด็กอายุ ๑๑ - ๑๒ ปี มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าเด็กอายุ ๕ - ๑๐ ปี และเด็กอายุ ๑๐ - ๑๑ ปี มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าเด็กอายุ ๕ - ๑๐ ปี ถ้าคิดเป็นชั้นเรียน พบว่าการให้เหตุผลของเด็กในชั้นประถม ปีที่ ๓ และปีที่ ๕ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ^๓

^๑ Thau Nguyen, P. Moral Development : Institutional and Cultural Perspection, Discertation Abstract, 197 - A, 1975.

^๒ ดวงเคื่อน พันธุมนาวัน และเพ็ญแข ประจวบจันทึก, จริยธรรมของเยาวชนไทย รายงานการวิจัยสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๒๐, หน้า ๑๓๕

^๓ วิเชียร ทองนุช "เปรียบเทียบการคิดให้เหตุผลตามหลักการอนุรักษและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่มีการอบรมเลี้ยงดูและภูมิหลังทางสังคมต่างกัน", ปรวิญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๒๑ หน้า ๑๓๗.

การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับสัมฤทธิผลทางการศึกษา

สัมฤทธิผลทางการศึกษา หมายถึงความรู้ ความเข้าใจและความสำเร็จในการเรียน ซึ่งแสดงออกให้เห็นโดยคะแนนสอบ ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องโดยตรงกับระดับสติปัญญา

ได้มีผู้วิจัยหลายท่านได้ทำการศึกษาดังความสัมพันธ์ระหว่าง การให้เหตุผลทางจริยธรรม และคุณธรรมกันต่าง ๆ กับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับระดับสติปัญญาของบุคคลในระดับต่าง ๆ เช่น

แมครีย์ (Macrac) ได้ทำการศึกษาในปี ๑๙๕๐ พบว่า เด็กที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาสูง มีความเชื่อถือ ยึดมั่นในความยุติธรรมมากกว่าเด็กที่มีพัฒนาการทางสติปัญญาต่ำ^๑

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับสติปัญญา คือ ชาวป้อนัว^๒ที่มีความสัมพันธ์กับจริยธรรมของบุคคล คือ ราวัน (Rawan) ซึ่งได้ทำการศึกษาดังความสัมพันธ์ระหว่าง อายุ เพศ ชาวป้อนัว และสถานะภาพทางเศรษฐกิจ สังคม กับพัฒนาการทางจริยธรรม กับกลุ่มตัวอย่างประชากร ชาวอัฟกานิสถาน จำนวน ๑๖๐ คน ในระดับอายุ ๔, ๗, ๙, ๑๑ และ ๑๓ ปี โดยใช้แบบสอบถามวิจัยวิพากษ์ของเพียเจท์ และแบบวัดชาวป้อนัวของกู๊ด ฮีเนฟ แอร์วีส (Good enough - Harris Drawingtest) แบบวัดระดับอาชีพของ

บิกา ผลการวิจัยพบว่า ระดับชาวป้อนัว สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม อายุ มีความเกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางจริยธรรม อายุและชาวป้อนัว ช่วยทำให้การคาดคะเนถึงพัฒนาการทางจริยธรรมได้แม่นยำยิ่งขึ้น^๒ และ เคย์ (Key) ก็สนับสนุนแนวคิดนี้ โดย เคย์ กล่าวว่า "สัมฤทธิผลในชั้นต่าง ๆ รวมทั้งการเรียน มีส่วนช่วยให้เด็กมีความรู้สึกดีชอบชั่วดี และเปิดโอกาสให้ลักษณะเชิงจริยธรรมอื่น ๆ ปรากฏขึ้น"^๓

^๑ MacRac, Cited in Thomas Lickona, "Research on Piaget's Theory of Moral Development," Moral Development and Behavior. 1976, P 230

^๒ Rawan, "The Effect of Age, Sex Intelligence and Social class on Children's Moral Judgements : An examination of Piaget Theory in Cross Cultural perspection, (Doctoral Dissertation, 1975), P 4412 - A

^๓ W.Key. Moral Development. (London : George Allen and Unwin Ltd. 1970), P 27

เกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผลในด้านการเรียนนี้ อรพินท์ นาคประกิจรัฐ ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน และคุณธรรมแห่งความเป็นพลเมืองดี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๘ จังหวัดยะลา ปรากฏว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง กับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีคุณธรรมความเป็นพลเมืองดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๕ โดยที่นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีคุณธรรมแห่งความเป็นพลเมืองดีมากกว่า เด็กนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ *

จากผลการวิจัยที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แสดงว่าโครงสร้างทางความคิดให้เหตุผลทางจริยธรรม จะเกี่ยวข้องโดยตรงกับระดับชั้นเรียน และ ระดับสติปัญญา หรือผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ผู้วิจัยจึงนำมาเป็นแนวทางในการวิจัยระดับการให้เหตุผลทางจริยธรรมในนักศึกษาพยาบาล โดยใช้ตัวแปรคือ ระดับชั้นเรียน กับระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม ซึ่งผู้วิจัยใช้แทนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอันเป็นผลจากระดับสติปัญญาของผู้เรียนเอง

ศูนย์วิจัยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* อรพินท์ นาคประกิจรัฐ. "ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณธรรมแห่งความเป็นพลเมืองดี" ปรินญาณิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ๒๕๑๘ หน้า